

SECONDARY SCHOOL ANNUAL EXAMINATIONS 2003

Education Assessment Unit - Education Division

Form 4	STORJA (Generali)	Hin: siegħa u nofs
--------	-------------------	--------------------

Isem: _____

Klassi: _____

A: Aghzel it-twegiba t-tajba:

1. L-ewwel gvernatur Ingliż f'Malta kien (Thomas Maitland, Pawlu Boffa, Maurice Dorman).
2. Fil- (Mandraġġ, kampanja, Mellicha) kien hemm bosta djar li kienu fi stat hażin hafna.
3. Listudju ta' kif tiċċaqlaq il-popolazzjoni nsejhulu (astroloġija, demografija, ġografija).
4. Fl-Ewwel Gwerra Dinjija 1914-1918, bosta Maltin sabu x-xogħol (fit-Tarzna, fil-fabbriki, fit-turiżmu).
5. Billi bejn l-1948 u l-1960 bosta Maltin emigraw biex isibu x-xogħol, Malta tilfet bosta (kummerċ, dgħajjes, haddiema tas-sengħa).
6. Bejn l-1800 u l-1950 bosta Maltin ħadmu (fit-Tarzna, fit-turiżmu, fuq il-baħar) filwaqt li fil-preżent bosta Maltin jaqilghu x'jieklu mit-turiżmu.
7. L-Ingliżi nqadew bil-pożizzjoni strategika ta' Malta (għall-edukazzjoni tat-tfal Maltin, biex imorru l-Amerika, matul iż-żewġ gwerer dinjija).
8. Illum Malta għadha toffri servizzi fil-Mediterran lil bosta pajjiżi permezz (tar-radju, tal-*Freeport*, tar-*reverse osmosis*).
9. Fost l-affarijiet li jagħmluna Maltin insibu (l-lingwa, l-ġebbla, t-televiżjoni) Maltija.
10. Fl-1839 (il-Gvern Ingliż, il-Gvern Taljan, il-Gvern Ġermaniż) tana l-Liberta' ta' l-Istampa.

(1 x 10 = 10 marki)

B: Poġġi wara xulxin skond kif graw fl-istorja ta' Malta:

L-ewwel waħda lesta.

L-Ewwel Gwerra Dinjija	
Napuljun ikeċċi lill-Kavallieri	1
L-irvellijiet tas-Sette Giugno	
It-Tieni Gwerra Dinjija	
Malta tingħata l-Indipendenza mill-Ingilterra	

(4 marki)

C: Imla l-vojt bil-kliem li ġej:

pesta	fit-tarzna	bogħod	Buskett
trabi	viċin	boom	agrikola
Hamrun	kummerċjali	tal-gwerra	faħam

1. Il- _____ ta' l-1813 ħarbtet il-kummerċ li bdew iġibu l-Ingliżi.
2. Wara t-Tieni Gwerra Dinjija kien hawn "*Baby* _____". Dan ifisser li għal xi żmien twieldu iżjed _____ mis-soltu.
3. Fis-Seklu 19 bosta Maltin emigraw biex ifittxu x-xogħol lejn pajjiżi _____ filwaqt li fis-Seklu 20 bosta Maltin emigraw lejn pajjiżi iktar fil- _____ bhall-Awstralja.
4. Fl-Imnarja ħafna nies kienu jiddevertu billi jmorru l- _____, jaraw wirja _____ u jgawdu l-ghana.
5. Meta l-Belt Valletta mtliet bin-nies, bosta ohrajn li xtaqu joqogħdu qrib il-portijiet marru joqogħdu l- _____.
6. Raħal Ġdid żviluppa minħabba x-xogħol li bdew isibu l-Maltin _____.
7. Bejn l-1800-1959 it-Tarzna ta' Malta kienet issewwi l-iktar vapuri _____ filwaqt li illum jissewwew l-iktar vapuri _____.
8. Wara l-ftuħ tal-Kanal ta' Swejs Malta saret ċentru fejn il-vapuri jgħabbu u jieħdu l- _____ .
(12-il marka)

D: Wieġeb dwar id-difiża ta' Malta billi tikteb VERU jew FALZ:

1. Id-difiża ta' Malta ma kinitx tinteressa lill-Ingliżi. _____
2. Fl-ewwel 40 sena li ħakmu hawn, l-Ingliżi bnew xi fortizzi godda. _____
3. L-Ingliżi rranġaw il-fortizzi ta' madwar il-Port li hallew il-Kavallieri. _____
4. L-Ingliżi bnew il-Victoria Lines. _____
5. Il-Victoria Lines insibuhom ukoll Għawdex. _____
6. Il-Fondazzjonijiet **WIRT ARTNA** u **DIN L-ART HELWA** qed jiehdu hsieb ir-restawr ta' fortizzi ta' Żmien l-Ingliżi. _____
7. Fl-Ewwel Gwerra Dinjia ma kienx hawn ġlied f' Malta. _____
8. Bejn l-1870 u l-1900 l-Ingliżi bnew fortifikazzjonijiet madwar il-kosta ta' Malta. _____
9. Fl-Imdina l-Ingliżi poġġew erba' kanuni ta' 100 tunellata l-wiehed. _____
10. Bosta suldati Ingliżi għexu Malta bil-familjari tagħhom b'kollox. _____
11. Bosta Maltin ħadmu ma' l-armata u n-*navy* Ingliża. _____
12. Fl-Ewwel Gwerra Dinjia il-feruti kienu jingiebu Malta biex jiddewwew. _____

(1 x 12 = 12-il marka)

E: Qabbel billi tikteb numru fil-kaxxi l-voġta:

1	Fis-Seklu 20 bosta gvernijiet ippruvaw isolvu l-problema ta' nuqqas ta' djar		ma kellhomx sistema ta' drenagġ
2	Il-marda tad-deni rġiq inqerdet		kellhom sptar importanti
3	Fl-1800 bosta djar Maltin		Malta saret kolonja ta' l-Ingilterra
4	Fl-Imtarfa, l-Ingliżi		billi jibnu <i>Housing Estates</i> madwar Malta u Għawdex
5	Fi Żmien l-Ingliżi il-popolazzjoni żdiedet l-aktar		bix-xogħol ta' Sir Temi Żammit
6	Fl-antik, passatemp importanti li kien iservi ta' divertiment		madwar il-portijiet
7	Wara li telqu l-Frañċiżi		bdew minħabba l-kwistjoni tal-Lingwa
8	Il-partiti politiċi f' Malta		l-ghana u l-Karnival

(8 marki)

F: Aqra dan li ġej, imbagħad haresh lejn it-tabella qabel tirrispondi l-mistoqsijiet:

Matul il-Hakma Ngliża fuq il-Gżejjer Maltin, il-mexxejja Maltin kienu jithabtu biex ikollhom kostituzzjoni li biha jkunu jistgħu jivvutaw u jtellgħu Maltin magħżula minnhom stess fil-Kunsill tal-Gvern. Il-Gvernatur Ingliż bosta drabi kien ikollu s-setgħa jinnomina hu persuni biex ikunu membri fil-Kunsill tal-Gvern. Ara sew din it-tabella.

DATA tal-KOSTITUZZJONI	TAQSIM tal-KUNSILL tal-GVERN
1835	7 nominati
1849	10 nominati 8 eletti
1887	6 nominati 14 eletti
1903	9 nominati 8 eletti
1921	32 eletti

WIEĠEB:

- KOSTITUZZJONI** hija:
 - enċiklopedija
 - gabra ta' liġijiet li fuqhom jitmexxa l-pajjiż
 - liġijiet kif iġġib ruhek

(1)
- Jekk l-Ingliżi ġew fl-1800, kemm għadda żmien minn meta l-Ingliżi ġew Malta sakemm tawna l-ewwel kostituzzjoni? _____ (1)
- X'kien jissejjaħ ir-rappreżentant tal-Gvern Ingliż f'Malta li kien jinnomina l-membri tal-Kunsill? _____ (1)
- Għall-Maltin:
 - liema kienet l-aħjar kostituzzjoni, dik ta' l-1849 jew 1887? _____ (1)
 - Għaliex? _____ (2)
- Mit-tabella li għandek hawn fuq:
 - liema taħseb kienet il-kostituzzjoni li kienet taqbel l-iktar għall-Maltin? _____ (1)
 - Għaliex? _____ (2)
- X'kien gara sentejn qabel il-Gvern Ingliż tana l-Kostituzzjoni ta' l-1921? _____ (2)

(11-il marka)

G: Hares lejn l-istampa imbagħad wiegeb:

L-istampa turina xena tas-Sette Giugno 1919. Raġel ferut bit-tiri ta' l-azzarini Ingliżi jidher qed jiġi mdaħħal quddiem l-Assemblea Nazzjonali. Ġanni Vella, preżenti għas-seduta għamel dan l-iskizz dak il-ħin stess.

Ferut tas-Sette Giugno 1919 fl-Assemblea Nazzjonali.
Il-pittur Ġanni Vella, preżenti fis-seduta, jagħmel skizz f'dak il-ħin stess.
(B'kortesija tas-Sur Ġanni Vella.)

1. Fl-istampa qed tara ritratt jew pittura? _____ (1)
2. Fl-istampa tidher għaddejja laqgħa importanti. X' laqgħa kienet?
_____ (1)
3. Min għamel din l-istampa? _____ (1)
4. Kif tiddiskrivi n-nies li qed tara fl-istampa? (*Aqta' sing taħt iż-żewġ kelmiet it-tajbin*) (a) ferħanin (b) reqdin (c) irrabjati (d) kalmi (e) eċċitati (2)
5. Min taħseb li spara lill-ferut li jidher fl-istampa? _____ (1)
6. Fejn taħseb li graw dal-ġrajjet? _____ (1)
7. Fl-istampa jidhru xi rġiel li huma lebsin il-ġlekk, filwaqt li ohrajn ma għandhomx ġlekk:
(a) semmi xi hadd li x'aktarx kien jilbes il-ġlekk fuq xogħlu: _____ (1)
(b) semmi xi hadd li ma kienx jilbes ġlekk fuq xogħlu: _____ (1)
8. Min qed imexxi l-laqqgħa ta' l-istampa? _____ (2)

9. Ghaliex tahseb li ma jidhrux nisa fl-istampa? _____
_____ (2)

10. Aghti 2 raġunijiet għala nqala' dan l-inkwiet:

(a) _____

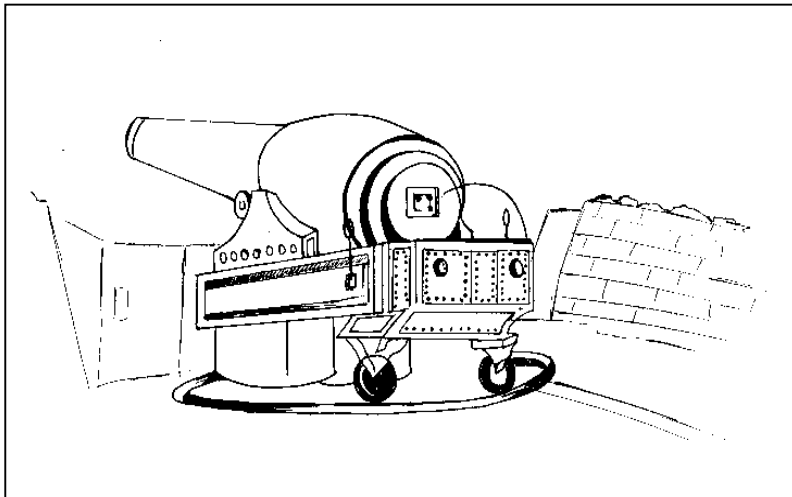
(b) _____ (2)

11. Immaġina li kont qed tiehu schem fil-laqqha. Ikteb 30 kelma dwar x'rajt. Ibda hekk: "F'daqqa waħda (kompli) _____

_____ (3)

(18-il marka)

H: Hares lejn l-istampa imbagħad wieġeb:

Tpengija ta'
Michael Mifsud

1. Fl-istampa tidher biċċa għodda tal-gwerra.

(a) X'tissejjah? _____ (1)

(b) Ta' liema żmien hi? _____ (1)

(c) Kemm kienet tiżen? _____ (1)

2. Bħal dan ta' l-istampa f' Malta baqa' wiehed biss; fejn nistghu narawh?

_____ (1)

3. Għalfejn tpoġġiet hemm din l-arma? _____ (1)

(5 marki)

I: Wieġeb dawn il-mistoqsijiet b'riferenza għas-seklu 19:

1. Semmi mezz ta' trasport li kien jintuża fid-19-il Seklu, u kien miġbud mill-bhejjem. _____ (1)
 2. Semmi mezz ta' trasport ieħor (ibqa' fuq id-19-il Seklu) li kien jaħdem bil-faħam: _____ (1)
 3. Semmi mezz ta' trasport ieħor li kien jaħdem bid-dawl elettriku. _____ (1)
 4. Semmi marda li kienet taffettwa l-popolazzjoni għax kienet toqtol hafna nies: _____ (1)
 5. Semmi servizz li Malta kienet tagħti lill-Imperu Inġliż: _____ (1)
- (5 marki)

J: Ikteb komponiment dwar WIEHED minn dawn is-sugġetti:

1. Mr Ryan ħabib tiegħek ġej Malta għall-ewwel darba. Mr Ryan uriek ix-xewqa li jsir jaf aktar dwar Malta meta din kienet kolonja ta' l-Ingilterra. Iktiblu xi informazzjoni li tista' tkun interessanti għalih. Għidlu dwar il-postijiet li jista' jżur meta jkun hawn.
 2. Taħt l-Inglizi il-Maltin kienu jmorru aħjar meta toqrob jew tinqala' xi gwerra. Ikteb ftit sentenzi dwar dan.
 3. Ikteb dwar l-edukazzjoni f' Malta fi żmien l-Inglizi. Ikteb kif minn popolazzjoni illitterata fl-1800 il-Maltin bil-mod bdew jitgħallmu jiktbu u jaqraw billi jedukaw ruħhom. Semmi mqar persuna waħda li ħadmet biex iggib l-edukazzjoni tal-Maltin 'il quddiem.
- (15-il marka)
